

opusdei.org

Téma 5 - Nejsvětější Trojice

Ústředním tajemstvím víry a křesťanského života je tajemství Nejsvětější Trojice. Křesťané jsou křtěni ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.

14.01.2018

PDF ► [Nejsvětější Trojice](#)

1. Zjevení trojjediného Boha

„Ústředním tajemstvím víry a křesťanského života je tajemství Nejsvětější Trojice. Křesťané jsou křtěni ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého“ (Kompendium, 44). Celý Ježíšův život je zjevením trojjediného Boha. Ve zvěstování, v narození, v události ztracení a znovunalezení v chrámě, když mu bylo dvanáct let, ve smrti a v zmrtvýchvstání se Ježíš zjevuje jako Boží Syn způsobem, který byl vzhledem k synovství známé mu v Izraeli nový. Sám Otec na začátku jeho veřejného života dosvědčuje při jeho křtu světu, že Kristus je milovaný Syn (srov. Mt 3, 13-17) a Duch na něj sestupuje v podobě holubice. Tomuto prvnímu explicitnímu zjevení Trojice odpovídá paralelní projevení Trojice při proměnění na hoře Tábor, které uvádí do Velikonočního tajemství (srov. Mt 17, 1–5). Konečně Ježíš při loučení posílá apoštoly křtít ve

jménu třech božských Osob, aby byl celému světu předán věčný život Otce, Syna a Ducha svatého (srov. Mt 28, 19).

Ve Starém zákoně zjevil Bůh svou jedinečnost a lásku k vyvolenému národu: Jahve byl jako Otec. Avšak poté, co promluvil mnohokrát skrze proroky, Bůh promluvil skrze svého Syna (srov. Žid 1, 1–2), a zjevil, že Jahve není jen *jako* Otec, ale že *je* Otec (srov. Kompendium, 46). Ježíš se na něj obrací ve své modlitbě aramejským slovem *Abbá*, které používaly izraelské děti, když oslovovaly své vlastní otce (srov. Mk 14, 36), a vždy odlišuje své synovství od synovství učedníků. To je natolik překvapivé, že lze říci, že skutečným důvodem ukřižování bylo právě to, že se nazýval Synem Božím v jedinečném smyslu. Jedná se o zjevení definitivní a bezprostřední,¹ protože Bůh se zjevuje svým Slovem: nemůžeme očekávat jiné zjevení,

neboť Kristus je Bůh (srov. např. Jan 20, 17), který se nám dává a zapojuje nás do života, který proudí z náručí jeho Otce.

V Kristu Bůh otevírá a vydává své nitro, které by samo o sobě bylo pouhými lidskými silami nedosažitelné. ²Toto zjevení je aktem lásky, protože osobní Bůh Starého zákona svobodně otevírá své srdce a Jednorozený Syn Otce nám vychází vstříc, aby s námi byl jedno a aby nás přivedl zpět k Otci (srov. Jan 1, 18). Jedná se zde o něco, do čeho filozofie nemohla proniknout, protože to lze zásadně poznat pouze pomocí víry.

2. Bůh ve svém niterném životě

Bůh nejenže má niterný život, ale Bůh je – ztotožňuje se – se svým niterným životem, životem charakterizovaným věčnými životními vztahy poznání a lásky,

podle nichž vyjadřujeme tajemství
božství výrazem *vycházení*.

Zjevená jména tří božských Osob
totiž vyžadují, aby byl Bůh pojímán
jako věčné vycházení Syna od Otce a
jako vzájemný vztah – rovněž věčný
– Lásky, která „vychází z Otce“ (Jan
15, 26) a „bere od Syna“ (Jan 16, 14),
kterou je Duch svatý. Zjevení k nám
tak hovoří o dvojím vycházení v
Bohu: o plození Slova (srov. Jan 17, 6)
a o vycházení Ducha svatého. S tou
zvláštní charakteristikou, že obě
vycházení mají povahu imanentního
vztahu, protože jsou v Bohu: jsou
dokonce samotný Bůh, jelikož Bůh je
Osobní. Když hovoříme o vycházení,
máme zpravidla na mysli něco, co
vychází z něčeho jiného a
předpokládá změnu a pohyb.
Poněvadž byl člověk stvořen k
podobě a obrazu trojjediného Boha
(srov. Gn 1, 26–27), můžeme nejlepší
analogii božského vycházení nalézt v
lidské duši, kde poznání, které máme

o sobě, nevychází ven: pojem, který si o sobě vytváříme, se od nás odlišuje, ale není vně nás. To samé lze říci o lásce, kterou chováme k sobě samým. Podobným způsobem v Bohu Syn vychází z Otce a je jeho Podobou, jako je analogicky koncept obrazem poznané skutečnosti. Avšak v Bohu je tato Podoba tak dokonalá, že je samotným Bohem, s veškerou jeho nekonečností, věčností, všemohoucností: Syn je jedno s Otcem, to samé Něco, to jest jediná a nerozdělená božská přirozenost, ačkoliv je další Někdo. Nicejsko-cařihradské vyznání víry to vyjadřuje větou „Bůh z Boha, Světlo ze Světla, pravý Bůh z pravého Boha“. Otec plodí Syna, daruje se Mu a předává mu svou podstatu a svou přirozenost; ne částečně, jak tomu je v lidském rodě, ale dokonale a nekonečně.

To samé lze říci o Duchu svatém, který vychází jako Láska z Otce a

Syna. Vychází z obou, protože je věčným a nestvořeným Darem, který Otec daruje Synu, jehož plodí, a který Syn vrací Otci v odpověď na Jeho Lásku. Tento dar je darem sebe sama, protože Otec plodí Syna a předává mu naprosto a dokonale své vlastní Bytí prostřednictvím svého Ducha. Třetí Osoba je proto vzájemná Láska mezi Otcem a Synem.³ Technický výraz pro toto druhé vycházení je *vydechování*. Podle analogie poznání a lásky lze říci, že Duch vychází jako vůle, která směřuje k poznanému Dobru.

Tato dvě vycházení se nazývají *imanentní* a radikálním způsobem se odlišují od stvoření, které je *transeuntní* ve smyslu něčeho, co Bůh činí navenek. Jakožto vycházení vypovídají o rozdílnosti v Bohu, a jakožto imanentní objasňují jednotu (v Bohu). Tajemství trojjediného Boha proto nemůže být redukováno na jednotu bez rozdílů, jakoby tři

Osoby byly jen třemi maskami; ani na tři bytí bez dokonalé jednoty, jakoby se jednalo o tři spojené, ale přesto rozdílné bohy.

Dvojí vycházení je základem rozdílných vztahů, které se v Bohu ztotožňují s božskými Osobami: být Otcem, být Synem a být jimi vydechován. Tak jako není možné být otcem a být synem stejné osoby ve stejném smyslu, tak není možné být zároveň Osobou, která vychází vydechováním, a oběma Osobami, z nichž pochází. Je třeba objasnit, že ve stvořeném světě jsou vztahy akcidenty, ve smyslu že jejich vztahy nejsou s jejich bytím jedno, ačkoliv je mohou do největší hloubky charakterizovat, jako v případě synovství. Jelikož v Bohu je ve vycházení darována celá božská podstata, jsou vztahy věčné a jsou jedno se samotnou podstatou.

Tyto tři věčné vztahy nejen charakterizují, ale jsou i jedno s třemi božskými Osobami, protože myslet na Otce znamená myslet na Syna; a myslet na Ducha svatého znamená myslet na ty, vůči nimž je On Duchem. Tak jsou tři božské Osoby tři Někdo, ale jeden jediný Bůh. Ne jak tomu je mezi třemi lidmi, kteří se podílí na stejné lidské přirozenosti, aniž by ji vyčerpali. Každá ze tří Osob je celé Božství, jedno s jedinou Přirozeností Boha:

⁴Osoby jsou Jedna v Druhé. Proto Ježíš říká Filipovi, že kdo viděl Jeho, viděl Otce (srov. Jan 14, 6), neboť On a Otec jsou jedno (srov. Jan 10, 30 a 17, 21). Tato dynamika, která se odborně nazývá *perichoreze* nebo *circumincessio* (dva výrazy, které poukazují na dynamický pohyb, při němž se jeden střídá s druhým v kruhovém tanci) pomáhá uvědomit si, že tajemství trojjediného Boha je tajemstvím Lásky: „On sám je věčné sdílení lásky: Otec, Syn a Duch svatý,

a určil nás k tomu, abychom se na něm podíleli“ (Katechismus, 221).

3. Náš život v Bohu

Jelikož je Bůh věčné sdílení lásky, je pochopitelné, že se z Něj tato Láska přelévá do Jeho konání. Celé jednání Boha v dějinách je společným dílem tří Osob, neboť ty se rozlišují pouze v nitru Boha. Přesto každá z nich vtiskuje do božského působení *ad extra* svou osobní charakteristiku.

⁵Názorně by se dalo říci, že božské působení je vždy jedinečné, jako dar, který můžeme dostat od spřátelené rodiny, který je plodem jednoho úkonu; avšak pro toho, kdo zná osoby, které tvoří tuto rodinu, je možné rozpoznat ruku či zásah každé z nich, díky osobní stopě, kterou zanechaly v onom jediném daru.

Takové rozpoznání je možné proto, že jsme poznali božské Osoby v jejich

osobním rozlišení skrze poslání, v nichž Bůh Otec poslal v dějinách Syna spolu s Duchem svatým (srov. Jan 3, 16–17 a 14, 26), aby se zpřítomnili mezi lidmi: „Především božská poslání vtělení Syna a darování Ducha svatého zjevují zvláštní vlastnosti božských osob“ (Katechismus, 258). Jsou jako dvě ruce Otce,⁶ které objímají lidi všech dob, aby je přivedly do Otcovy náruče. Jestliže je Bůh přítomný ve všech bytích jakožto počátek všeho, co je, zpřítomňují se Syn a Duch svatý v poslání novým způsobem.⁷ Samotný Kristův kříž ukazuje člověku všech dob věčný dar, který Bůh činí ze sebe samého, zjevujíc ve své smrti vnitřní dynamiku Lásky, jež pojí všechny tři Osoby.

Znamená to, že poslední smysl reality, to, po čem každý člověk touží, co hledali filozofové a náboženství všech dob, je tajemství Otce, který věčně plodí Syna v Lásce, jíž je Duch

svatý. V Trojici se tak nachází prvotní vzor lidské rodiny⁸ a její niterný život je opravdovou touhou vší lidské lásky. Bůh chce, aby všichni lidé byli jedna jediná rodina, tj. jedno v Něm samotném, děti v Synu. Každá osoba byla stvořena k obrazu a podobě Trojice (srov. Gn 1, 27) a je učiněna tak, aby žila ve společenství s ostatními lidmi a především s Nebeským Otcem. V tom se nachází hlavní základ hodnoty života každého člověka, nezávisle na jeho schopnostech či bohatství.

Avšak přístup k Otci lze nalézt pouze v Kristu, Cestě, Pravdě a Životu (srov. Jan 14, 6): prostřednictvím milosti se lidé mohou stát jedním mystickým Tělem ve společenství církve. Skrze rozjímání Kristova života a skrze svátosti máme přístup k samotnému niternému životu Boha. Křtem jsme včleněni do dynamiky Lásky Rodiny třech božských Osob. V křesťanském životě je proto důležité objevit, že na

základě běžného života, rozmanitých vztahů, které navazujeme, a našeho rodinného života, který má svůj dokonalý vzor ve Svaté rodině z Nazareta, můžeme dojít k Bohu: „Obracej se ke třem Osobám – k Bohu Otci, Bohu Synu i k Bohu Duchu svatému. A aby ses dostal k Nejsvětější Trojici, jdi skrze Marii.“⁹

Giulio Maspero

Základní použitá literatura

- Katechismus katolické církve, 232–267.
- Kompendium Katechismu katolické církve, 44–49.

Doporučená literatura

- Sv. Josemaría, Pokora. *Boží přátelé*, 104–109.

¹Srov. sv. Tomáš Akvinský, *In Epist. Ad Gal.*, c. 1, lect. 2.

2„Bůh zanechal nějakou stopu svého trinitárního Bytí ve stvoření a ve Starém zákonu, avšak intimnost jeho Bytí jako Svaté Trojice tvoří nepřístupné tajemství pro pouhý lidský rozum a také pro víru Izraele, před vtělením Božího Syna a sesláním Ducha svatého. Toto tajemství zjevil Ježíš Kristus a je pramenem všech ostatních tajemství víry“ (Kompendium, 45).

3„Je to třetí Osoba Nejsvětější Trojice. Je Bůh, jeden a rovný Otci i Synu. „Vychází z Otce“ (Jan 15,26), který je počátek bez počátku, je prapůvodem celého trinitárního života. A vychází také ze Syna (Filioque) skrze věčný dar, který Otec dává Synu. Duch svatý, seslaný Otcem a vtěleným Synem, uvádí církev „do poznání celé pravdy“ (Jan 16,13)“ (Kompendium, 47).

4„Církev vyjadřuje svou trinitární víru tím, že vyznává, že je jeden Bůh

ve třech osobách: Otec, Syn a Duch svatý. Tři božské osoby jsou jeden jediný Bůh, protože každá z nich je totožná s plností jediné a nerozdílné božské přirozenosti. Božské Osoby jsou mezi sebou skutečně odlišné, skrze vztahy, jež je dávají do souvislosti jedna s druhou: Otec plodí Syna, Syn je plozen Otcem, Duch svatý vychází od Otce i Syna“ (Kompendium, 48).

5.,Božské Osoby jsou neoddělitelné ve své jedinečné podstatě a jsou také neoddělitelné ve svém působení: Trojice má jediné a totožné konání. Avšak v jediném božském působení každá Osoba je přítomna, podle způsobu, který je jí vlastní v Trojici“ (Kompendium, 49).

6Srov. sv. Irenej, *Adversus haereses*, IV, 20, 1.

7Srov. sv. Tomáš Akvinský, *Summa Theologiae*, I, q. 43, a. 1, c. a a. 2., ad. 3.

8„Božské „My“ je věčným vzorem lidského „my“, především onoho „my“, které je utvářeno mužem a ženou stvořených k Božímu obrazu a Boží podobě“ (Jan Pavel II., *Dopis rodinám*, 2–II–1994, 6).

9Sv. Josemaría, *Výheň*, 543.

© *Fundación Studium*, 2016

.....

pdf | dokument generován automaticky
z <https://dev.opusdei.org/cs-cz/article/tema-5-nejsvetejsi-trojice/> (06.08.2025)